

Väljavõte Kehtna 8 kl. Kooli
kroonikast.

Kehtna kooli kroonika raamatu kirjutamist alustas koolijuhataja E. R u n g i 1925 aastal. Kroonikat kirjutati pidevalt kuni 1941 aastani. Saksa okupatsiooni ajal on aga raamat kadunud.

Kooli 120 aastapäevaks 30. aprill 1963. a. korjas kooli direktor Hans Laar kooli kohta andmeid, mispärast kirjutasingi kui selle kooli kauaegne õpetaja kohalike elanike, endiste õpilaste ja enda mälestuste järgi alljärgneva ülevaate Kehtna koolist.

Eevi Põldar

Arhiivi andmetel on Kehtna kool asutatud 1843 aastal. Kooli asutajaks oli Kehtna vald. Kool asutati mõisniku poolt kingitud krundile.

Esimeseks koolimajaks oli vana Kalbu kõrtsi hoone. See asus Kalbu külas Koplitoa talu vastas üle tee, kus veel praegugi kasvavad kõrged kuused. See oli paekivist korstnaga, õlgkatusega maja. Selles koolimajas oli õpetajaks Tõnis Veidebaum, kes oli ühtlasi Kabeli kiriku kõstriks. Selles majas on õppinud ka 1866-1868. a. J ü r i R u m m, kes oli juba koolipoisina tuntud vembumees.

Selles majas õppinud ainukese õpilasena elab veel Kalbu külas Naela talus 88 aastane Mari Põlm, kes on pika eluaja jooksul lugenud palju raamatuid. Praegugi loeb ta veel ühe silmaga päris kopsakaid raamatuid. Mari Põlm mäletab, et klassis olid pikad pingid ja lauad õpilaste jaoks. Klassitoas oli orel ja oreli kõrval kantseel õpetaja jaoks. Õpilasi oli sellal 20-ne ümber, kooli käinud revideerimas kuldnoõpidega inspektor, kirikuõpetaja ja koolivanem. Selles majas oli veel õpetajaks J a a k R o o t s, kes tuli Kalbusse Keava koolist.

R o o t s töötas Kalbus üldse 25 aastat pidades ühtlasi ka kooli talu. Kui Rootsil oli vaja teha oma majapidamistöid siis asendas teda koolis vana Veidenbaumi papa. Rootsi mäletatakse kui tasakaalukat ja teaduslikku õpetajat, kes peale koolitöö kirjutas ümbruskonna inimestele veel palvekirju ja teisi talituskirju. Kui aastal 1889 valmis teisel pool teed uus koolimaja, siis asus Roots elama uude koolimajja, senist koolimaja aga kasutas ta aidana ja laudana. Rootsil oli abiõpetajaks J u h a n O r a s, kelle vend Jüri oli Kehtnas vallakirjutajaks. Roots ei osanud vene keelt ja pidi käima Tallinnas Vene keele kursustel. Kui Roots vene keele puudliku tundmise pärast ei saanud enam õpetajaks olla, siis asus ta elama koolitallu ja õpetajaks jäi Juhan Oras. Oras oli range ja püüdlük - nõudlik õpetaja. Nõudes õpilastelt järjekindlat püstitõusmist vastamisel, kontrollis sageli õpilaste puhtust, koju minekul pani õpilased paaris käima ja käis sageli kontrollimas, et õpilased teel ulakusi ei teeks. Oras oli pahempoolsete vaadete mees ja oli segatud ka 1905 a.a. revolutsioonilisse tegevusse, mis pärast oli sunnitud põgenema maapakku. Orase ajal oli õpilaste arv koolis suur. Ühel aastal isegi 123 õpilast. (Jüri Mahoni andmed) Pääle Orase põgenemist oli lühikest aega veel J. Roots õpetajaks, siis tuli õpetajaks G r ü n t h a l. Teda mäletatakse kui erilist ^{ag}gedaloomulist meest, kes tõstnud isegi koolimaja ukseid eest ära, et poisid ei saaks nendega klõmmutada. Ka olnud tal kaasas klassis pikk vits, millega tõmmanud vahest üle pika 6-se õpilase laua. Kui Grünthal lahkus siis oli ajutiseks õpetajaks noor 17. aastane Eduard R o s m a n n kuni tuli Kalbusse õpetajaks K u l j u s.

Kuljus oli hea õpetaja ja oli esimene, kes alustas ümbruskonnas rahvaharidustööd. Õhtuti kogunes koolimajja hulgaliselt noori laulu- ja mängu harjutustele. Senini töötas kool ühes klassiruumis ühe õpetajaga. Koolil ei olnud kooliteenijat. kõik majanduslikud tööd sooritasid õpilased ise. Klassi ahju Kütisid õpilased kordamööda hagudega, samuti pühkisid kordamööda põrandat. Harva pesti kollektiivselt klassi põrandat.

1919 aastal laiendati kool neljale õppeaastale. Koolis töötas nüüd kaks klassikomplekti kahe õpetajaga. Kooli nimetati Kehtna - Kalbu 4.a. klassiline Rahvakool. Koolijuhatajaks oli Elisabet Lübeck. Õpetajaks Anni Saariste. (hiljem Linnuse) oli tubli ja lugupeetud õpetaja, kes hiljem töötades Tallinnas 14 Mittetäielikus Kesk-kooli juhatajana sai teenelise õpetaja nimetuse. Nii Lübeck kui Saariste töötasid Kehtnas lühikest aega. 1920.a. oli kooli juhatajaks arstiteaduskonna üliõpilane Neumann, õpetajaks Mukš. 1921.a. tuli Mukši asemele Marta Granberg.

1922.a. laiendati kool kuuekalssiliseks. Koolijuhatajaks valiti Mihkel Kuk (kellest kirjutatakse raamatus "Talvised Rändlinnud autor selle kooli õpetaja Paul Ambur) õpetajaks jäid M. Granberg ja J. Olleva. Senine koolimaja ei mahutanud kolme klassiruumi ja internaati, nooremad klassid paigutati vallamajja. Esimeste 6 - e klassilise kooli lõpetajate hulgas lõpetas kooli ka Paul Rummo. Paul Rummo õde Salme Rummo on 1921 a. koolis õpetajana töötanud umbes pool aastat.

1923.a. on õpilaste arv juba nii suur, et hakkab tööle ka neljas komplekt. õpetajaks on Kuk, Lepp, Nuga, Nurk. Esimene ja teine klass on liidetud, kolmas klass üksik. Nende klasside jaoks on vallamajas koosolekute saal vaheseinaga eraldatud. IV klass paigutatakse Tuletõrje Seltsimajja.

1924.a. suvel valiti Kehtna vallavolikogu poolt Kehtna 6 klassilise Algkooli õpetajateks Paul Ambur, Leida Rütte ja Eevä Taalfelt.

Kõik kolm noort õpetajat alustasid oma praktika aastat küllaltki rasketes tingimustes. Kool asus kolmes erimajas vahemaaga üle kilomeetri. Õppevahendeid oli vähe, õpetajate korterid viletsad.

Koolijuhatajaks oli Mihkel Kuk, kes ei sobinud senini oma õpetajatega, mistõttu oli igal aastal õpetajate vahetus. Ka 1924 aastal valitud õpetajatega sattus Kuk kohe konflikti. Noored õpetajad eu rahuldanud Kuke koolikorraga, iganenud ja korratute õppevahenditega ja Kuke ebapedagoogilise käitumisega nii õpilaste kui õpetajate suhtes. Paul Ambur elas koolimajas, puutus seal iga päev kokku nende väärnähetega, mis ei mahtunud tuli-

hingelise kirjaniku kaldvustega noore pedagoogi hinge. Noored õpetajad, keda toetas ka täiel määral vallavalitsus leidsid, et sellise juhatajaga on võimata viia koolis läbi vähemaidki uuendusi ja hoida koolitööd nõutaval tasemel ja andsid kooliaasta lõpul Maakoolivalitsusele kollektiivse lahkumiseavalduse. Maakoolivalitsus juurdles olukorda ja tegi koolijuhatajale hoiatuse.

Kukk aga leidis, et noored õpetajad koos vallavalitsusega on teda laimanud ja võttis meid kohtulikule vastutusele. Kohus jättis hoolimata Kuke tugevast kaitsjast advokaat Teemantist kaebuse tagajärjete. Maakoolivalitsus aga ei mõistnud olukorda teisiti ~~kahendajana~~ kui soovitas kogu kooli kollektiivil lahkuda. Nii lahkuski Kukk, Ambur ja Rüütel.

Õpetaja Taalfelti taheti paigutada Keava Algkooli, kuid vallavalitsuse nõudmisel jäi Kehtna 6 kl. Algkooli edasi.

Uuteks õpetajateks tulid Hilda V i k t o r Tallinna Seminarist ja A u g u s t S a u k a s Rakvere Seminarist ja koolijuhatajaks Ernst R u n g i. Rungi oli nõudlik, täiesti karske ja tubli koolijuhataja. Tema abikaasa, rahvusest soomlane, oli ka väga energiline ja tubli. Ta hakkas kohe organiseerima kodukultuuri kursusi. Kehtna viletsad kooliolud aga ei meeldind Rungile ja ta läks juba järgmisel aastal uuele paremale töökohale. August Saukas sai nüüd koolijuhatajaks. Õpetajaks tuli Leida K i r i s t a. Saukas oli küll noor, aga küllaltki tragi ja nõudlik ning tuli oma tööga päris hästi toime. Saukas oli musikaalne, mängis hästi viiulit ja täiendas end pidevalt tundide võtmisega Tallinnas. *20-nd.*

KEHTNA oli tegutsenud juba Kuke juhtimisel laulukoor. See töö aga oli viljatu, kuna Kukk armastas sageli napsutada, suhtus töösse hooletult ja ei omand ümbruskonnas autoriteeti. Noorh hakkas juhtima Vab. Tuletõrje Seltsi esimehe Otto Viliberti vend Eduard, kes õppis Tallinnas. Kohapeal abistas teda õpetaja Taalfelt. Nüüd aga hakkas segakoori juhiks koolijuhtaja Saukas, kes tegi seda tööd edukalt mitu aastat. Tõllal oli Kehtnas 40-ne liikmeline segakoor, millest võtsid õpetajad osa sajaprotsendiliselt.

Kehtnas tegistesid siis kaks seltsi Rahvaraamatukogu Selts ja Vabatahlik Tuletõrje Selt. Raamatukogu Selts oli soetanud koguka raamatukogu, ostnud tiibklaveri ja arendas kohapeal edukalt näitekunsti. Selles töös olid kohapealsete entusiastidele palju kaasa aidanud Jaan Rummo ja August Bachmann, kesb oli Tallinnas Hommikteatri juhiks. Bachmann ja Rummo olid August Kleemanni isiklikud sõbrad ja käisid sageli Kehtnas. Bachmanni vend Johannes käis veel kaua peale venna surma Kehtnas näidendites kaasa mängimas. Tuletõrje Seltsil oli oma puhkpilliorkester. Nii oli Kehtnas juba kaunikesti haritud kultuuripõld ja noori õpetajaid vajati hädasti sellele põllule töötama. Õpetajad hakkasid ka innukalt seda tööd tegema. Õpetaja tööpäev aga kujunes sageli väga pikaks ja kurnavaks, sest tuli ja kaasa lüüa mõlemas seltsis ja veel tasakaalustada nende tööd, sest sageli olid seltsid tegelaste ja ruumide pärast vaenujalal.

1928 aastal suunati õpetaja Leida Kirista Keava Algkooli sest tal oli kuulumishäire tõttu raske suures koolis töötada. Krista asemele tuli sõjaväeteenistusest äsja vabanenud Tallinna Õpetajate Seminari lõpetaja Heino Schmidt (Sepandi) kes asus elama seltsimajja, kus töötas IV klass.

Sepandi oli vaikse tagasihoidliku iseloomuga kohusetruu õpetaja. Ta töötas Kehtnas 10 aastat.

Saukas kutsuti nüüd sõjaväkke aega teenima, Temal asemele tuli keegi Vanaveski. Vanaveski ei tulnud oma tööga aastatki toime. Lastevanemate tungival soovil vallandati ta keset kooliaastat. Vanaveski lahkudes määrati koolijuhataja kohuse täitjaks õpetaja Taalfelt. Õpetaja Viktor Valdre dekreetpukusele minnes tulid Tallinnast asendajaks kaks noort õpetajat - Evald Bormann (Paikre) ja Edith Arro. Õpetaja Bormann oli suurte võimetega andekas pedagoog, kelle tunnis lapsed otse särasid. Samuti oli suure energiaga ja väga elav õpetaja ka Edith Arro, kes lühikese ajaga võitis õpilaste usalduse ja armastuse. Kui sellel noorel üksmeelsel kollektiivil oleks olnud võimalik lauem koostöötada, siis see oleks suutnud kindlasti kooli mitme sammu võrra edasi viia, kuid oma lühiaegse koostöö tõttu on ta jäänd vaid ühe heleda täpina Kehtna kooli ajalukku.

Samal aastal s.-o. 1929.a. kevadel alustati Kehtnas uue koolimaja ehitamist.

Uue koolimaja ehitusmaterjal oli veetud Rõue metsa äärde, kuhu pidi Kehtna ja Ohekatku laste jaoks ehitatama suur korralik koolimaja ühes õpetajate korteritega ja internaadi ruumidega. Uus vallavolikogu ja vallavalitsus aga leidsid, et koolimaja plaan on liiga suur ja koolimaja koht. Kehtna laste jaoks liiga kauge ja otsustasid ehitada koolimaja vähendatud plaani järgi Kalbusse ja Ohekatku väike koolimaja.

Nii veetki ehitusmaterjal Rõue metsast Kalbusse. Koolimaja ehitamine viibis sedavõrd, et kool kolis uude majja alles 1930 aasta sügisel. Uus koolimaja õnnistati 1931.a. 1 mail. Tolleaegse vallavalitsuse otsusega on määratud kooli aasta-päevaks 30. aprill. Koolis oli sellal kolm komplekti ja töötas kolme õpetajaga, kes kõik elasid koolimajas. Koolimajas elas ka kooliteenija, Koolijuhatajaks oli August Saukas. Õpetajaks Heino Sepandi (Schmidt) ja Eevi Kivimaa. Uues majas oli palju tööd. Koolil oli päris suur internaat. Õpetajad olid ka internaadi korrapidajad ja kasvatajad kordamööda nädalate kaupa. Internaadi töö eest tasu ei makstud.

1938.a. sügisel abiellus õpetaja Sepandi ja siirdus tööle Tapa Keskkooli. Tema asemele tuli õpetajaks Karl Sõmer. Aja-jooksul oli õpilaste arv kasvanud sedavõrd, et võis avada neljanda klassikomplekti. Õpetajana hakkas tööle ka Saukase abikaasa Liisa Saukas, kes oli ka Rakvere Seminari lõpetaja. Kui August Saukas siirdus 1940.aastal Tallinna kultuurhariduse tööle, siis hakkas koolijuhataja kohusetäitjaks Liisa Saukas.

3. jaanuarist 1941.a. muudeti kool Kehtna 7 kl. Mitte-täielikuks Keskkooliks.

31. oktoobril 1941.a. andis Liisa Saukas kooli üle uuele juhatajale Otto Salmile. Otto Salm on sündinud Kehtna vallas Käbi külas ja ise õppinud ka Kehtna koolis. Õpetajaiks olid Alma Salm, Saara Rebane ja Eevi Kivimaa.

Nõukogude korra taaskehtestamisel kool laienes ja hakkas töötama viie komplektiga.

25. augustil 1943.a. tuli kooli juhatajaks Viljandist Eduard Merimaa, Koolimaja ja mööbel olid juba mitu aastat remontimata. Merimaa laskis remontida mööbli ja panna koolile sisse elektrivalgustuse pidada ja korjanduste teel hangitud

rahadega. Sisseseade läks maksma 1778 RM. Nii sai kool 1. jaanuariks 1944.a. elektrivalgustuse. Koolis oli siis 125 õpilast. 1944/45 õppeaastal aga oli koolis juba 154 õpilast. 1945 aastal alustas koolis tööd pioneerirühm. Pioneerijuhiks oli Helmi Kõiva. Pioneere oli sel aastal 37 1945/46 õppeaastal loodi kooli kehakultuuri rühm B. Reino juhtimisel. Koolis oli ka Punase Ristõ ring. Õpilaste keelpilli orkesrit juhatas E. Merimaa. Ühtlasi juhatas Merimaa ka rahvamaja puhkpilliorkesrit.

1947/48 õppeaastal oli õpilaste üldarv koolis 143, neist kuulus 27 õpilast vene õppekeelega komplekti. Vene komplekti õpetajaks oli Helene Huli., hiljem Klara Rennabaum. Vene komplekt töötas hiljem Kehtna sovhoosis, kus oleks suurem osa selle komplekti õpilasist, 1949/50 õppeaastal oli pioneeriorganisatsioonis juba 68 liiget. Loodi ka 7 liikmeline kommunistlike noorte organisatsioon. Kooli asutati Noorte Naturalistide ring õp. Lalli Liiva juhtimisel. 1950/51 õppeaastal algas kooliaia väljaehitamine ja spordiplatsi rajamine. Koolis teostati remont 17000 rbl. suuruses summas. 1951/52 õppeaastal oli koolis juba 167 õpilast. Internaadis viibis aastate jooksul 40-50 õpilast. Internaadil oli keetja. Produktid tõid lastevanemad. Õpetajaks olid selles ajavahemikus Aasa Vivhelin, Lalli Liiva, Bernhard Reino, Lina Mäesalu, Klaara Rennebaum, Lembit Luhaorg, Aino Hoffmann, Helma Valdes, Leili Soidla, Helmi Raidmets, Aino Sõrmastel. Helene Huli, Eevi Kivimaa,

Senised sissekanded kroonika raamatusse on tehtud kokkuvõtlikult mälu järgi. Järgnevad sissekanded peaks andma lühikese kokkuvõtte iga kooliaasta kohta eraldi alates nõukogude korra algusest meie maal. Andmed on võetud pedagoogilise nõukogu ja lastevanemate komitee protokollidest ja direktori käskkirjadest.

Koolijuhataja August Saakas töötas Kehtna koolis 1925-26 õppeaastast alates kuni 1940. aastani, millal ta siirdus tööle Tallinna Rahvaloomingu Keskmajja,

Koolijuhataja OTTO SAIM töötas Kehtna koolis
1941-42 õppeaastast - 1943 aastani

Koolijuhataja Eduard Merimaa töötas Kehtna koolis aastast
1943 -1954,a,

Koolijuhataja Markus Mürrikivi töötas Kehtna koolis 1954-
1963.a. Hans Laar 1963, Aino Suviste 1964-1984.a. ja Toivo
Niinemets alates 1984.a.